

Kanttekeningen bij het nieuwe MHT voor diepe plassen.

In de nota van toelichting bij het aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet wordt verwezen naar het (nog in ontwikkeling zijnde) nieuwe milieu-hygiënische toetsingskader (MHT). In het kader van de internetconsultatie van het aanvullingsbesluit wil ik een aantal kanttekening plaatsen bij het advies voor verbetering van het MHT Diepe plassen, versie d.d. 6 maart 2017. Hierbij wordt ingegaan op de volgende aspecten:

- Het MHT introduceert een volledig nieuwe systematiek. Deze wijkt op een aantal punten duidelijk af van de huidige handreiking. Ingegaan wordt op:
 - Een vergelijking tussen het nieuwe MHT en de systematiek uit de huidige handreiking.
 - Een vergelijking van de normen die gehanteerd worden en een bespreking van de gevolgen daarvan.
- Kanttekeningen bij de argumenten die gebruikt worden om de noodzaak voor deze nieuwe systematiek te motiveren. Hierbij komen aan bod:
 - Doelstelling MHT: meer uniform, minder maatwerk.
 - Beschermingsdoelen die gelden.
 - Nieuwe bepalingmethode om de beschermingsdoelen beter te bereiken.
- Kanttekeningen bij het rapport van Deltares (beoordelingssystematiek bodems, 1230099-010) dat, voor zover ik begrijp, onderdeel is/wordt van de Bedrijfseffect m.b.t. het nieuwe MHT.

1. Vergelijking MHT en huidige handreiking.

In bijlage 1 wordt de systematiek uit de huidige handreiking gegeven, in bijlage 2 die uit het nieuwe MHT. Een aantal opmerkelijke verschillen worden navolgend besproken.

1.1. Eerste stap uit huidige kader (is er een kwetsbaar object aanwezig) wordt geschrapt.

De eerste stap uit het toetsingskader van de huidige handreiking houdt in dat nagegaan moet worden of er een kwetsbaar object kan worden beïnvloed door de diepe plas. Indien een kwetsbaar object beïnvloed kan worden gelden er binnen het generieke kader alvast stegere eisen. Zo mag er in dat geval geen gebiedseigen klasse B worden toegepast in de plas.

Binnen het nieuwe MHT geldt voor alle plassen dezelfde benadering. Voor plassen die geen kwetsbaar object beïnvloeden gelden dezelfde eisen als voor plassen die wél een kwetsbaar object beïnvloeden. Het beschermen van de grondwaterkwaliteit is dus altijd een doel, ook al worden er geen gevoelige objecten beïnvloed.

Het schrappen van deze eerste stap is niet logisch. In de huidige handreiking wordt verschil gemaakt tussen situaties waarbij de toepassing wel of niet kan leiden tot risico's voor een specifiek doel, in het MHT is dat dus niet meer het geval. Het MHT wijkt daarmee af van hetgeen een gangbare aanpak is in het milieubeleid.

Onduidelijk is waarom deze eerste stap uit de huidige handreiking is geschrapt.

1.2. Geen ruimte meer om gebiedseigen klasse B toe te passen binnen MHT.

De huidige handreiking biedt de mogelijkheid om (binnen het generieke kader) gebiedseigen klasse B toe te passen in het vullichaam, mits er geen kwetsbaar object door wordt beïnvloed. Dit is een logisch gevolg van de waterwet waarbij het watersysteem in zijn geheel wordt bekeken. Als in de huidige situatie een bodemlaag aanwezig is van klasse B dan kan die bodemlaag het watersysteem beïnvloeden. Door deze bodemlaag in een put te concentreren zal het watersysteem er in de regel op vooruitgaan.

In het nieuwe MHT is deze optie niet meer aanwezig. Hierdoor wordt het toepassen van gebiedseigen klasse B specie grotendeels onmogelijk gemaakt (zie ook verder bij de bespreking van de normen).

Onduidelijk is waarom de mogelijkheid voor het toepassen van gebiedseigen specie niet gehandhaafd blijft. Deze mogelijkheid is in het verleden essentieel geweest voor het kunnen uitvoeren van diverse herinrichtingsmaatregelen in de grote rivieren. Het effect van het schrappen van deze mogelijkheid zal significant zijn.

1.3. Geen ruimte meer om lokale afwegingen te maken.

De huidige handreiking biedt de mogelijkheid om lokale afwegingen te maken. Zo kunnen voor de leeflaag LMW's worden vastgesteld waarbij de doelen uit het waterbeheerplan gehanteerd worden. Deze koppeling met het waterbeheerplan is logisch; in dat waterbeheerplan worden immers, bekeken vanuit het watersysteem, doelen vastgesteld.

In het nieuwe MHT is deze optie niet meer aanwezig. Het nieuwe MHT stelt dus in feite nadrukkelijk sectorale eisen: de bodemkwaliteit van de leeflaag wordt als een op zich staand iets beschouwd en er is geen mogelijkheid om (via een koppeling met het waterbeheerplan) de bodem te beschouwen als een integraal onderdeel van een watersysteem. Hiermee wordt hét belangrijkste kenmerk van de Waterwet (systeemgerichte benadering) genegeerd.

Onduidelijk is waarom de mogelijkheid voor het maken van lokale afwegingen, gebaseerd op de doelen uit het waterbeheerplan, niet gehandhaafd blijft.

1.4. Voor vullichaam geen onderscheid meer tussen vrijliggende en niet-vrijliggende plassen.

De huidige handreiking maakt voor het vullichaam onderscheid tussen vrijliggende en niet-vrijliggende plassen. Voor niet-vrijliggende plassen (i.h.a. plassen in beheer bij RWS) geldt (voor zover en geen kwetsbare objecten worden beïnvloed) dat er meer ruimte is dan voor vrijliggende plassen.

In het nieuwe MHT wordt dit onderscheid niet meer gemaakt. Het MHT geeft alleen voor wat betreft de leeflaag nog een apart kader voor "meestromende" plassen.

Onduidelijk is waarom de dit onderscheid niet meer wordt gemaakt en wat de invloed daarvan is op de (on)mogelijkheden voor het vullen van niet-vrijliggende diepe plassen.

2. Vergelijking normen uit MHT en huidige normen.

In bijlage 4 en 5 van het MHT worden eisen gesteld aan de samenstelling van de leeflaag resp. het vullichaam van de diepe plassen. Deze eisen gelden voor analyses uitgevoerd met de voorgestelde nieuwe Aqua nitrosa (HNO₃) extractie. Middels de omrekenfactoren (bijlage 6 van de MHT) kunnen deze nieuwe normen vergeleken worden met de huidige bestaande normen (klasse A en B). Navolgend worden de normen voor verschillende situaties vergeleken.

2.1. Leeflaag meestromende plas

In bijlage 3 worden, voor de leeflaag van een meestromende plas, de nieuwe normen uit het MHT (via de omrekenfactoren) vergeleken met de huidige normen. Hieruit blijkt dat met het nieuwe MHT de eisen voor de leeflaag (soms beduidend) strenger zullen zijn dan de huidige normen:

Voor meestromende plassen die gelegen zijn in een gebied waar de bovenste bodemlaag (0-0,5 m-mv) klasse B is (dat is bijvoorbeeld het geval in nagenoeg het gehele project Grensmaas) wordt het nieuwe normenkader fors strenger:

- Voor zink zakt het toegelaten gehalte van 2.000 naar 317.
- Voor cadmium zakt het toegelaten gehalte van 14 naar 1.
- Voor lood zakt het toegelaten gehalte van 580 naar 138.
- Voor nikkel zakt het toegelaten gehalte van 210 naar 35.

Onduidelijk is of de effecten van deze strengere normering in beeld zijn gebracht en bekend zijn bij alle actoren.

2.2. Vullichaam, bagger

In bijlage 3 worden, voor het toepassen van bagger in een meestromende plas, de nieuwe normen uit het MHT (via de omrekenfactoren) vergeleken met de huidige normen. Hieruit blijkt dat met het nieuwe MHT de eisen voor het vullichaam (soms beduidend) strenger zullen zijn dan de huidige normen:

Voor meestromende plassen die geen kwetsbaar gebied beïnvloeden (dat is bijvoorbeeld het geval in het gehele project Grensmaas) mag binnen de huidige handreiking klasse B worden toegepast in het vullichaam, dit wordt in het nieuwe normenkader fors strenger:

- Voor zink zakt het toegelaten gehalte van 2.000 naar 1125.
- Voor lood zakt het toegelaten gehalte van 580 naar 171.

Onduidelijk is of de effecten van deze strengere normering in beeld zijn gebracht en bekend zijn bij alle actoren.

2.3. Onduidelijkheid minerale olie en PAK

Onduidelijk is welke normen binnen het nieuwe MHT zullen gelden voor minerale olie en voor PAK. Hierdoor is beoordeling van het MHT niet mogelijk.

2.4. Onduidelijkheid of vrij toepasbaar ook vrij toepasbaar is.

Het is niet duidelijk of grond die aangemerkt wordt als vrij toepasbaar, binnen het kader van het MHT ook vrij toegepast mag worden in een diepe plas.

Indien dit net het geval blijkt te zijn dan zou hierdoor een behoorlijke belemmering ontstaan voor het gebruik van grond die bij infrastructurele werken vrijkomt.

Duidelijkheid hierover is gewenst, waarbij ingegaan moet worden op:

- Is het toepassen van de omrekenfactor nog nodig indien uit een “klassiek Aqua Regia onderzoek” blijkt dat de grond vrij toepasbaar is?
- Is binnen het MHT ook de mogelijkheid aanwezig om grond als vrij toepasbaar te classificeren indien voor een beperkt aantal stoffen het gehalte hoger is dan de AW?

3. Kanttekeningen bij de argumenten bij de noodzaak voor nieuw MHT.

3.1. Doelstelling: meer uniforme werkwijze, minder maatwerk

Op p. 1 van het advies MHT wordt gesteld dat de in de huidige handreiking gekozen werkwijze veel maatwerk bevat. Het nieuwe MHT is er op gericht om te komen tot een generiek kader.

Onduidelijk is hoe de conclusie getrokken wordt dat de huidige handreiking diepe plassen veel maatwerk bevat. Het beleid uit de handreiking (zie bijlage 1) geeft immers als basis een aanpak waarbij er nadrukkelijk gewerkt wordt met generieke regels en waarbij maatwerk zeker niet de regel is.

De stelling uit het nieuwe MHT dat er minder maatwerk komt lijkt dan ook eerder ingegeven door de wens om maatwerk onmogelijk te maken; generieke aanpak is immers reeds de uitgangssituatie in de huidige handreiking. In dat geval zou het beter geweest zijn als het nieuwe MHT zich zou hebben gericht op de maatwerk-regeling en niet op de generieke aanpak. Echter, omdat het MHT ook de generieke aanpak uit de huidige handreiking aanpakt, wordt het gehele kader uit de handreiking op de schop genomen. Daarbij komt nog dat met de strengere normen uit de MHT ook het generieke kader uit de handreiking als “ongeldig/ongepast” wordt verklaard.

3.2. Beschermingsdoelen vanuit het MHT (1.3.1)

Het NOBO rapport dat ten grondslag ligt aan het Bbk noemt verschillende beschermingsdoelen: gezondheid van de mens, het ecologisch functioneren, de landbouwproductie (Warenwet, veevoedernorm, diergezondheid, plantenziekten) en de kwaliteit van het grondwater (bescherming tegen verspreiden vanuit grond/bagger).

Het MHT richt zich op beschermingsdoelen voor de leeflaag (functioneren van het oppervlaktewater) en voor het vullichaam (kwaliteit van het grondwater). Dat zijn in wezen andere doelen dan de doelen waar het Bbk zich op richt. Onduidelijk is waarom.

Voor de leeflaag richt het Bbk zich op de doelen die horen bij een goede chemische kwaliteit voor het functioneren van een oppervlaktewater. Door uitsluitend op dat functioneren van het oppervlaktewater te focussen gaat het MHT voorbij aan het gegeven dat binnen de Waterwet gekeken wordt naar het watersysteem als geheel en dat binnen de watersysteembenadering de focus niet ligt op 1 afzonderlijk onderdeel (de chemische kwaliteit) van dat systeem. Onduidelijk is waarom.

Daarnaast is het opmerkelijk dat voor het beschermingsdoel grondwater aangesloten wordt bij het streefwaarden voor het diepe grondwater. Veel, zo niet het merendeel van de diepe plassen, hebben geen invloed op het diepe grondwater en het lijkt dan ook niet nodig om uit te gaan van doelen van een object (grondwater) dat niet bedreigd wordt.

3.3 Nieuwe bepalingmethode nodig om de doelen te bereiken (1.3.2)

Gesteld wordt dat de Aqua Regia methode geen goede indicator is voor de voor de chemische en de biologische beschikbaarheid en de mobiliteit van de metalen. De HNO₃ methode is een betere indicator.

De beschermingsdoelen uit het MHT richten zich niet op de beschikbaarheid van de metalen maar alleen op de mobiliteit (want alleen gericht op oppervlaktewater en op grondwater). Vraag is dan ook waarom vanuit het oogpunt van inzicht in de beschikbaarheid een nieuwe bepalingmethode nodig zou zijn.

De nieuwe bepalingmethode is dan ook alleen nodig vanuit de mobiliteit. Daarvoor bevat het Bbk evenwel al een instrument, namelijk de emissietoets (uitloogonderzoek). Vraag is waarom deze emissietoets niet voldoet.

4. Rapport Deltares, beoordelingssystematiek bodems

Het rapport heeft blijkbaar als doel om na te gaan of er bij het nieuwe MHT meer overschrijdingen zijn dan bij het huidige Bbk. Op zich is dat een logische analyse in een beleidsontwikkeling: hoe verhoudt het nieuwe beleid zich tot het oude.

De algemene conclusie van het rapport is "dat het wel meevalt" met het MHT; het aantal overschrijdingen bij MHT is vergelijkbaar met het huidige aantal overschrijdingen.

Maar deze conclusie dat het wel meevalt wordt getrokken omdat in het de analyse van Deltares het nieuwe beleid vergeleken wordt met normen die in het huidige beleid geen rol spelen.

In het rapport van Deltares wordt het aantal overschrijdingen in het MHT namelijk vergeleken met het aantal overschrijdingen van de Maximale waarde wonen. Er wordt dus van uitgegaan dat de klasse wonen nu een norm is in het diepe plassenverhaal (GBT in oppervlaktewater) maar dat is niet zo: in oppervlaktewateren is nu bij het Bbk klasse A en/of B de norm voor afdeklaag (uit de stukken blijkt dat de analyse gaat over de afdeklaag want ze toetsen aan de doelen voor oppervlaktewater).

De maxwaarden voor A en B zijn beduidend hoger dan de maxwaarde wonen: voor zink zijn deze :
wonen 200, A = 563 en B =2.000

Als het aantal overschrijdingen bij MHT zou worden vergeleken met aantal overschrijdingen van A en/of B, zal onvermijdelijk moeten worden geconcludeerd dat de effecten wezenlijk groter zijn dan dit rapport van Deltares laten zien.

Dit betekent dat het rapport niet correct is en daardoor niet bruikbaar is in een beleidsanalyse over het effect van het effect van het MHT voor diepe plassen.

5. Resumé

Het MHT introduceert nieuw beoordelingskader voor het vullen van diepe plassen.

Dit nieuwe kader is beduidend strenger dan het kader uit de huidige handreiking en maakt dat een aantal goed werkbare elementen uit de handreiking niet meer mogelijk zullen zijn. Zo zal het binnen het MHT niet meer mogelijk zijn om gebiedseigen klasse B toe te passen in een vullichaam van een niet-vrijliggende diepe plas. Deze optie heeft bij nagenoeg alle rivierverruimingsprojecten uit het verleden bijgedragen aan het slagen van de projecten en verdwijnt nu. Daarnaast zullen de eisen ten aanzien van een leeflaag (beduidend) strenger worden.

Vanuit het MHT wordt duidelijk een strengere normstelling geïntroduceerd. Daarbij komt nog dat de normstelling voor een aantal stoffen nog niet bekend zodat de impact van het nieuwe MHT niet bekend is.

Tenslotte: Uit gesprekken met diverse actoren blijkt dat bijna niemand op de hoogte is van de impact die dit nieuwe beoordelingskader en deze nieuwe normering kan en zal hebben op de hergebruiksmogelijkheden.

Frank Wijnants

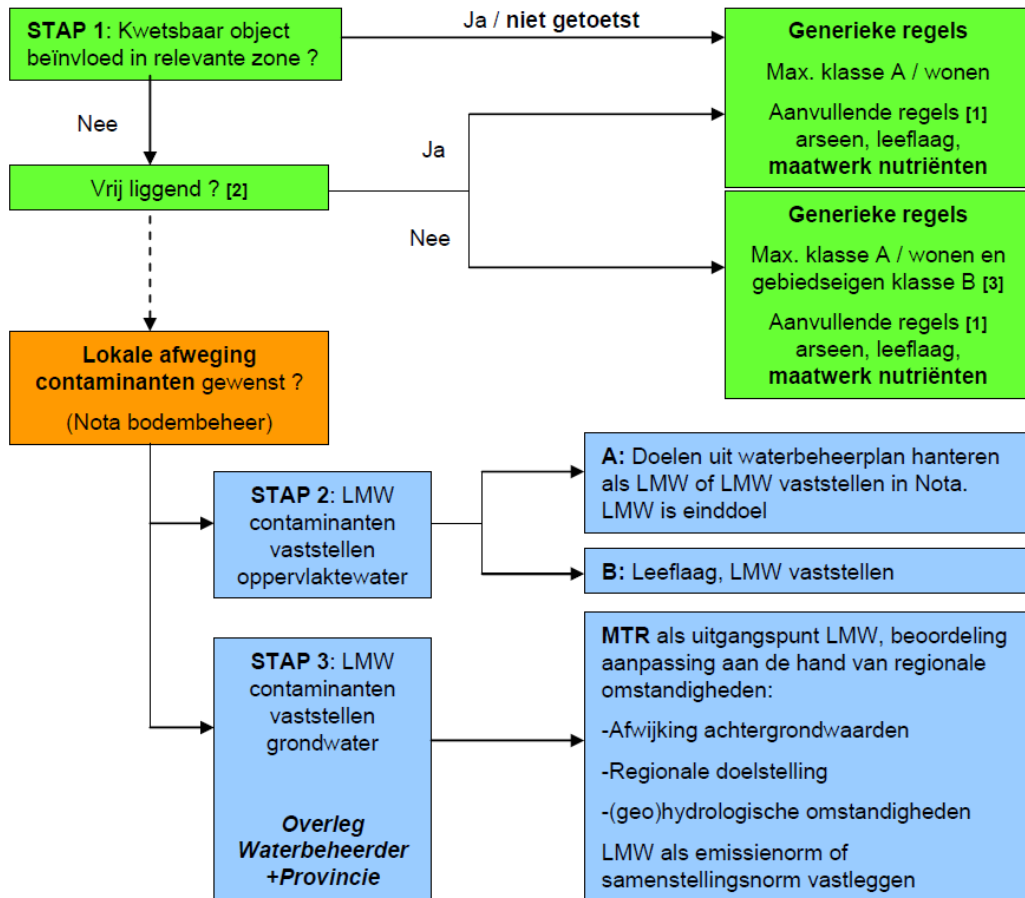
Straatsburglaan 84

6137 JB Sittard

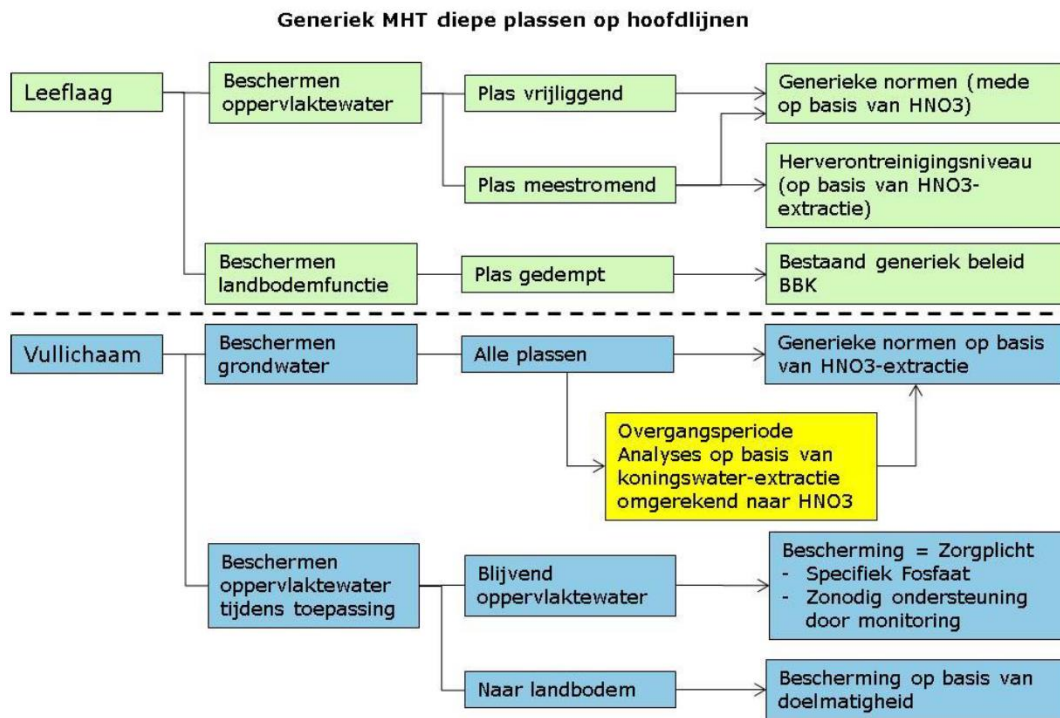
06-27863861

info@fwga.nl

Bijlage 1: werkwijze uit huidige beleid

Bijlage 2: werkwijze uit MHT

Bijlage 3: vergelijking normen huidige beleid met normen MHT

stof	leeflaag meestromende diepe plas (Aqua nitrosa)	omreken factor	leeflaag omgerekend naar aqua regia	Bbk normen				
				Aw	wonen	industrie	A	B
Antimoon	1,2	0,08	15,0	4	15	22		15
Arseen	5,2	0,26	20,0	20	27	76	29	85
Barium	141	0,49	287,8					
Cadmium	0,78	0,81	1,0	0,6	1,2	4,3	4	14
Chroom	14	0,08	175,0	55	62	180	120	380
Kobalt	4,1	0,27	15,2	15	35	190	25	240
Koper	47,8	0,53	90,2	40	54	190	96	190
Molybdeen	0,42	0,05	8,4	1,5	88	190	5	200
Nikkel	7,4	0,21	35,2	35	39	100	50	210
Lood	77	0,66	116,7	50	210	530	138	580
Tin	1,08	0,02	54,0	6,5	180	900		
Vanadium	53	0,66	80,3	80	97	250		
Zink	149	0,47	317,0	140	200	720	563	2000
stof	vullichaam diepe plas GROND (Aqua nitrosa)	omreken factor	vullichaam omgerekend naar aqua regia	Bbk normen				
				Aw	wonen	industrie		
Antimoon	0,72	0,08	9,0	4	15	22		
Arseen	6,2	0,26	23,8	20	27	76		
Barium	93	0,49	189,8					
Cadmium	1,5	0,81	1,9	0,6	1,2	4,3		
Chroom	14	0,08	175,0	55	62	180		
Kobalt	8,2	0,27	30,4	15	35	190		
Koper	30	0,53	56,6	40	54	190		
Molybdeen	9,5	0,05	190,0	1,5	88	190		
Nikkel	12	0,21	57,1	35	39	100		
Lood	132	0,66	200,0	50	210	530		
Tin	9	0,02	450,0	6,5	180	900		
Vanadium	96	0,66	145,5	80	97	250		
Zink	249	0,47	529,8	140	200	720		
stof	vullichaam diepe plas BAGGER (Aqua nitrosa)	omreken factor	Vullichaam omgerekend naar aqua regia	Bbk normen				
				Aw	wonen	industrie	A	B
Antimoon	0,72	0,08	9,0	4				15
Arseen	6,2	0,26	23,8	20			29	85
Barium	93	0,49	189,8					
Cadmium	11	0,81	13,6	0,6			4	14
Chroom	30	0,08	375,0	55			120	380
Kobalt	8,2	0,27	30,4	15			25	240
Koper	101	0,53	190,6	40			96	190
Molybdeen	10	0,05	200,0	1,5			5	200
Nikkel	27	0,21	128,6	35			50	210
Lood	113	0,66	171,2	50			138	580
Tin	9	0,02	450,0	6,5				
Vanadium	96	0,66	145,5	80				
Zink	529	0,47	1125,5	140			563	2000